

Adres Postbus 226, Bonaire CN
Bank MCB Bonaire # 406.104.07
Email Secretariaat@unkobon.org
Website www.unkobon.org
Facebook www.facebook.com/unkobon

Tweede Kamer der Staten Generaal
t.a.v. de informateur
drs. M. I. Hamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Bonaire, 25 mei 2021

Geachte mevrouw Hamer,

Graag dringend uw aandacht voor het volgende.

Het uitblijven van resultaten van het beleid rond de langdurige grootschalige armoede in het Openbaar Lichaam Bonaire is een smet op het blazoen van Nederland. In deze verre uithoek van Nederland leeft meer dan de helft van de bevolking onder het sociaal minimum¹. Hoewel er sinds 2012 relatief veel politieke aandacht is geweest voor het armoedeprobleem in deze kleine gemeente van Nederland, zijn de resultaten tot nog toe uitgebleven. De armoede is sinds 10-10-2010 onder de Nederlandse staatkundige structuur alleen maar toegenomen. Ook de vooruitzichten voor de komende regeringsperiode zijn somber, tenzij er in het regeerakkoord dwingend wordt opgenomen dat er beleid wordt ontwikkeld dat op korte termijn resultaat oplevert.

Armoedebestrijding Caribisch Nederland

In opdracht van de regering zijn in 2018 de minimale kosten van levensonderhoud berekend voor verschillende gezinssamenstellingen. Deze kosten zijn door de regering in 2019 en 2020 gecorrigeerd voor prijsstijgingen². Uit deze cijfers blijkt dat de minimale kosten van levensonderhoud (het sociaal minimum) voor een werkende gehuwde op Bonaire in 2020 \$1.952 per maand bedragen. Het minimumloon was \$950 per maand in 2020. Er is dus een gapende kloof tussen het minimumloon en de minimale kosten van levensonderhoud.

Vanaf 2018 is er beleid³ ontwikkeld om de kloof tussen inkomens en uitgaven te verkleinen via bescheiden verhogingen van de inkomens en verlagingen van de kosten van levensonderhoud. In de bijlage bij deze brief is inzichtelijk gemaakt dat de resultaten die er in de afgelopen drie jaren zijn bereikt met dit beleid, uiterst teleurstellend zijn. De kloof tussen inkomens en uitgaven is voor het merendeel van de minima niet noemenswaard kleiner geworden. Het beleid om armoede te bestrijden via een verlaging van de kosten van levensonderhoud en een beperkte verhoging van de inkomens heeft weinig tot geen resultaat gehad. De verbeteringen die zijn opgetreden, zijn ook nog eens te danken aan tijdelijke Covid-maatregelen die volgend jaar aflopen.

Mensen met minimumloon komen nu, anno 2021, afhankelijk van de gezinssamenstelling maandelijks een bedrag variërend tussen \$457 en \$1.922 tekort in vergelijking met de berekende minimale kosten van levensonderhoud. Voor mensen met alleen AOV zijn de maandelijkse tekorten bedragen tussen \$457 en \$535.

Het inkomstenstekort van een werkende gehuwde met een minimumloon is in de periode 2017-2021

¹ [Het mediaan gestandaardiseerd inkomen](#) in 2018 is \$1.458 per maand. De helft van de huishoudens op Bonaire heeft in 2018 dus een besteedbaar inkomen van \$1.458 of minder per maand. Deze cijfers gaan uit van minimaal twee personen per huishouden. Het sociaal minimum voor tweepersonshuishoudens in 2018 is berekend op \$1.719 per maand. Voor elk kind komt daar ruim \$300 bij. Geconcludeerd kan worden dat meer dan 50% van de huishoudens een inkomen heeft onder het sociaal minimum.

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/07/08/voortgangsrapportage-ijkpunt-bestaanszekerheid-caribisch-nederland-2020>

³ <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=fe1f248a-1843-4881-baa1-80bc9b315b03&title=Kabinetsreactie%20onderzoek%20ijkpunt%20bestaanszekerheid%20Caribisch%20Nederland.pdf>

met \$1 toegenomen tot \$953 per maand. Bij de 600 alleenstaanden met enkel een AOV pensioen daalde het inkomenstekort van \$713 in 2017, vooral dankzij een verhoging van de AOV-uitkering, tot \$457 in 2021.

In de Centraal Dialoog, een lokaal overlegorgaan, is onlangs een werkgeversvoorstel aangenomen om het minimumloon in 2022 met nominaal \$100 te verhogen en om – onder voorbehoud – dat drie keer te herhalen in volgende jaren. Dit zet geen zoden aan de dijk omdat deze verhogingen bij lange na niet voldoende zijn om de huidige kosten van levensonderhoud te dekken. Bovendien zullen de nominale bedragen nodig zijn om reeds in 2021 gerealiseerde en in volgende jaren te verwachten prijsstijgingen te compenseren. Brandstofprijzen bijvoorbeeld, zijn al met 20% verhoogd en zullen dit jaar naar verwachting nogmaals met 20% stijgen.

Een realistisch sociaal minimum

Formeel vastgestelde bedragen voor het sociaal minimum bij verschillende gezinssamenstellingen vormen het fundament van de armoedebestrijding in Europees Nederland. Minimumloon en uitkeringen zijn daaraan gerelateerd. Maar in het Caribische deel van Nederland daarentegen is nog steeds geen sociaal minimum vastgesteld.

Voor een serieuze aanpak van het armoedeprobleem in Caribisch Nederland is het zeer gewenst dat in het regeerakkoord wordt opgenomen dat ook voor de Caribische gemeentes van Nederland het sociaal minimum wordt vastgesteld op bedragen die zijn gebaseerd op de werkelijke kosten van levensonderhoud.

Tot slot

In de drie zuidelijke gemeenten van Nederland wonen nog geen 27.000 mensen. Het oplossen van de armoedeproblematiek zou voor de Nederlandse regering een peulenschil moeten zijn. Tot nog toe ontbrak echter de politieke wil om dit te doen. Electoraal valt er ook niet veel te halen in Caribisch Nederland. Deze smet op het blazoen van Nederland bleef daarom steeds bestaan. Het steeds maar niet oplossen van de schrijnende armoede die het gevolg is van de ongelijke behandeling van Europese - en Caribische Nederlanders heeft in de afgelopen jaren veel tijd en energie gekost aan zowel het parlement als de regering. Reden te meer om in het regeerakkoord op te nemen dat op korte termijn een realistisch op werkelijke kosten gebaseerd sociaal minimum zal worden vastgesteld voor de Caribische gemeenten van Nederland. Een akkoord op hoofdlijnen hoeft niet de hoofdlijn in de weg te staan dat ook in de Carische gemeenten op korte termijn een sociaal minimum wordt vastgesteld op basis van de minimale kosten van levensonderhoud.

Wij hopen dat u uw sociale hart laat spreken en uw invloed aanwendt om voor de mensen in het Caribische deel van Nederland een einde te maken aan de armoede.

Met vriendelijke groet,
Consumentenbond Unkobon

Marianne Grutters
Secretaris

Bijlage: resultaten drie jaar ijkpuntenbeleid

Bijlage bij de brief van 25 mei 2020

Drie jaar ijkpuntenbeleid Caribisch Nederland, resultaten Bonaire

Inleiding

Een sociaal minimum is het fundament van de armoedebestrijding. Dit sociaal minimum is volgens [de Rijksoverheid](#) "het minimale bedrag dat u nodig heeft om in uw levensonderhoud te kunnen voorzien". Minimumloon en uitkeringen zijn daaraan gerelateerd. In Europees Nederland geldt al sinds jaar en dag een formeel vastgesteld sociaal minimum. In Caribisch Nederland daarentegen is nog steeds geen sociaal minimum vastgesteld.

In opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is in 2018 ook voor de BES-eilanden een onderzoek gedaan naar de minimale kosten van levensonderhoud (het sociaal minimum) voor verschillende huishoudens. In de [kabinetsreactie op het onderzoek](#) van 29 juni 2018 werden maatregelen aangekondigd om de armoede te bestrijden. Op 27 juni 2019 zijn de zogenaamde [ijkpunten](#) gepresenteerd. De minimale kosten van levensonderhoud zijn maar liefst 45% tot 50% hoger dan deze ijkpunten. Het verschil moet worden opgevangen door een gewenste grote verlaging van de kosten van levensonderhoud die met overheidsmaatregelen moet worden bereikt, en door bescheiden verhogingen van de inkomens, zo redeneert het kabinet.

Maar dit wensdenken blijkt helemaal geen realistisch uitgangspunt voor armoedebestrijding. In deze notitie wordt inzichtelijk gemaakt wat er in de afgelopen drie jaren op materieel vlak op Bonaire is bereikt met dit "ijkpuntenbeleid". Dat valt nogal tegen voor de mensen aan de onderkant van de samenleving op de eilanden.

Uit CBS cijfers⁴ blijkt dat in 2018 minstens 50% van de huishoudens op Bonaire een inkomen had dat ligt onder het minimumniveau dat nodig is om in de bestaanskosten te kunnen voorzien. De helft van de huishoudens op Bonaire kampt al jaren met een maandelijks inkomenstekort. Er moet dus heel wat gebeuren om deze Caribische Nederlanders een menswaardig bestaan te bieden; de ijkpunten lossen dit niet op.

Materiele resultaten van de gerealiseerde maatregelen

In de [voortgangsrapportage van 8 juli 2020](#) geeft het kabinet aan welke "betekenisvolle stappen zijn gezet om de inkomenspositie van inwoners van Caribisch Nederland merkbaar te verbeteren en om de hoge kosten van levensonderhoud te verlagen".

Het kabinet noemt daarbij absolute bedragen, maar vergeet ten onrechte die bedragen te vergelijken met de absolute bedragen waarmee de kosten van levensonderhoud in die jaren zijn gestegen. De geïndexeerde kosten van levensonderhoud zijn terug te vinden in de laatste paragraaf van de [bijlage bij de voortgangsrapportage](#).

Samengevat vermeldt het kabinet de volgende resultaten:

Inkomensverbeterende maatregelen:

- verhoging van het minimumloon;

⁴ [Het mediaan gestandaardiseerd inkomen](#) in 2018 is \$1.458 per maand. De helft van de huishoudens op Bonaire heeft in 2018 dus een besteedbaar inkomen van \$1.458 of minder per maand. Deze cijfers gaan uit van minimaal twee personen per huishouden. Het sociaal minimum voor tweepersoonshuishoudens in 2018 is berekend op \$1.719 per maand. Voor elk kind komt daar ruim \$300 bij. Geconcludeerd kan worden dat meer dan 50% van de huishoudens een inkomen heeft onder het sociaal minimum.

[De door het kabinet gebruikte CBS gegevens](#) geven aan dat in 2018 in totaal 2.500 (38%) van de 6.500 ingedeelde huishoudens een inkomen heeft dat lager is dan 125% van het ijkpunt in dat jaar. Het sociaal minimum ligt echter op 145% - 150% van het ijkpunt. Als het bedrag van het sociaal minimum wordt gehanteerd zal ook uit deze cijfers blijken dat in 2018 minstens 50% van de huishoudens in 2018 een inkomen had dat onder het sociaal minimum ligt.

- verhoging van de kinderbijslag;
- verhoging van de onderstand n.a.v de verhoging van het minimumloon;
- extra verhoging van de onderstand voor volledig duurzaam arbeidsongeschikten die zelfstandig wonen, op Bonaire een groep van 400 personen;
- toeslag via de onderstand voor alleenstaande AOV gerechtigden en voor gehuwden met AOV met een (gezamenlijk) inkomen onder het wettelijk minimumloon, op Bonaire een groep van 600 personen.

kostenverlagende maatregelen:

- maximering van de ouderbijdrage tot \$200 per maand voor organisaties die gebruik maken van de tijdelijke subsidieregeling kinderopvang. Gegeven het feit dat in de geïndexeerde kostenbedragen in het sociaal minimum voor kinderopvang in 2019 \$200 werd gerekend voor 0-4 jarigen en \$80 voor kinderen tussen 4 en 12 jaar, leidt deze maatregel weliswaar tot lagere uitgaven voor degenen die zich hogere eigen bijdragen kunnen permitteren, maar niet tot kostenbesparingen richting het ijkpunt;
- een streven naar de start in 2021 van een pilot om huurcompensatie uit te breiden naar de particuliere sector. De start van de pilot is onlangs voor onbepaalde tijd uitgesteld;
- een vergroting van het aanbod van sociale huurwoningen met 500 nieuwe woningen. Op Bonaire waren in 2018 488 sociale huurwoningen, in 2021 is dat aantal gegroeid tot 550;
- De tijdelijke Covid 19 subsidie op vast gebruiksrecht voor elektriciteit en water en op internetaansluitingen verlaagt de kosten voor huishoudens met \$63 per maand. Deze maatregel kan volgens het kabinet niet vertaald worden in structureel lagere bedragen voor energie, water en telecom "omdat het gaat om tijdelijke maatregelen".

Andere maatregelen:

Maatregelen ter verbetering van de economie en de arbeidsmarkt worden wel genoemd maar worden door het kabinet niet omgerekend in materiele kostenverlagingen of inkomensverhogingen.

Voor nagenoeg de gehele groep sociale minima op Bonaire blijken de materiele resultaten van het beleid gerekend in dollars marginaal ten opzichte van de gestegen kosten van levensonderhoud. De maandelijkse inkomstekorten voor huishoudens met een full time werkende met een Wettelijk Minimum Loon (WML) bedroegen in 2017 afhankelijk van de gezinssituatie tussen \$483 en \$1.987. In 2021 liggen die maandelijkse tekorten nog steeds tussen \$457 en \$1.992. In tabel 1 is de berekening inzichtelijk gemaakt.

Tabel 1. Ontwikkeleling minimale kosten van levensonderhoud(MKL), WML en AOV-uitkeringen

		werkende alleenstaande	werkende gehuwde	werkende gehuwde 2 kinderen (0-4)	AOV alleenstaande	AOV gehuwden
Minimale kosten van levensonderhoud *)	2017	1.303	1.772	2.857	1.303	1.772
	2018	1.349	1.835	2.959	1.349	1.835
	2019	1.420	1.922	3.068	1.420	1.922
	2020	1.443	1.952	3.192	1.443	1.952
	2021	1.407	1.903	3.112	1.407	1.903
Wettelijk Minimum Loon / AOV / onderstand	2017	820	820	820	590	1.180
	2018	825	825	825	593	1.186
	2019	894	894	894	644	1.288
	2020	950	950	950	950 **)	1.368
	2021	950	950	950	950 **)	1.368
Kinderbijslag	2017			80		
	2018			80		
	2019			124		
	2020			166		
	2021			170		
Inkomenstekort	2017	483	952	1.957	713	592
	2018	524	1.010	2.054	756	649
	2019	526	1.028	2.050	776	634
	2020	493	1.002	2.076	493	584
	2021	457	953	1.992	457	535
Daling inkomenstekort periode 2017-		26	-1	-35	256	57

*) De kosten van levensonderhoud voor 2018 zijn berekend in het [rapport van Regioplan](#). De minister van Sociale Zaken heeft de minimale kosten van levensonderhoud in [2019](#) en [2020](#) berekend aan de hand van gewogen prijsindexcijfers. De kosten van levensonderhoud in 2017 en 2021 zijn berekend aan de hand van de [meest recente prijsindexcijfers van het CBS](#) (2017 0,6% ; 2020 - 2,5%). Voor 2020 gebruikt de ijkpuntennotitie het veel hogere prijsindexcijfer van het 3^e kwartaal 2020 (4,8%). Dat is niet correct.

De daling van het prijsindexcijfer in 2020 is toe te rekenen aan de tijdelijke subsidies op de vaste gebruikstarieven op elektriciteit en water en op de tarieven voor internet. Het zijn geen permanente kostenverlagingen.

**) Uitsluitend voor de 600 AOV-gerechtigde zelfstandig wonenden met totaalinkomen onder WML en geen vermogen. Zij krijgen een toeslag tot WML-niveau.

Het inkomenstekort van de zelfstandig wonende volledig duurzaam arbeidsongeschikten met onderstand daalde van \$1.059 in 2017 tot \$457 in 2021. Voor deze groep van 400 mensen is

derhalve een grote verbetering bereikt. Een mooi resultaat; maar deze mensen kampen nog steeds nog steeds met een tekort!

Ervan uitgaande dat 50% van de bevolking van Bonaire, dat zijn in 2021 ongeveer 10.000 mensen, leeft in een huishouden dat een inkomen heeft beneden het berekende, maar niet vastgestelde sociaal minimum, kan worden geconcludeerd dat in de afgelopen drie jaren het ijkpuntenbeleid voor 90% van deze groep geen materiele verbeteringen heeft gebracht. Met wensdenken over kostenverlagingen kunnen de "working poor" en de bejaarden niet de huur en de boodschappen betalen. Dat zal voorlopig niet veranderen. Over de in de toekomst te realiseren kostenverlagingen houden bewindslieden in contacten met de Tweede Kamer telkens slagen om de arm.

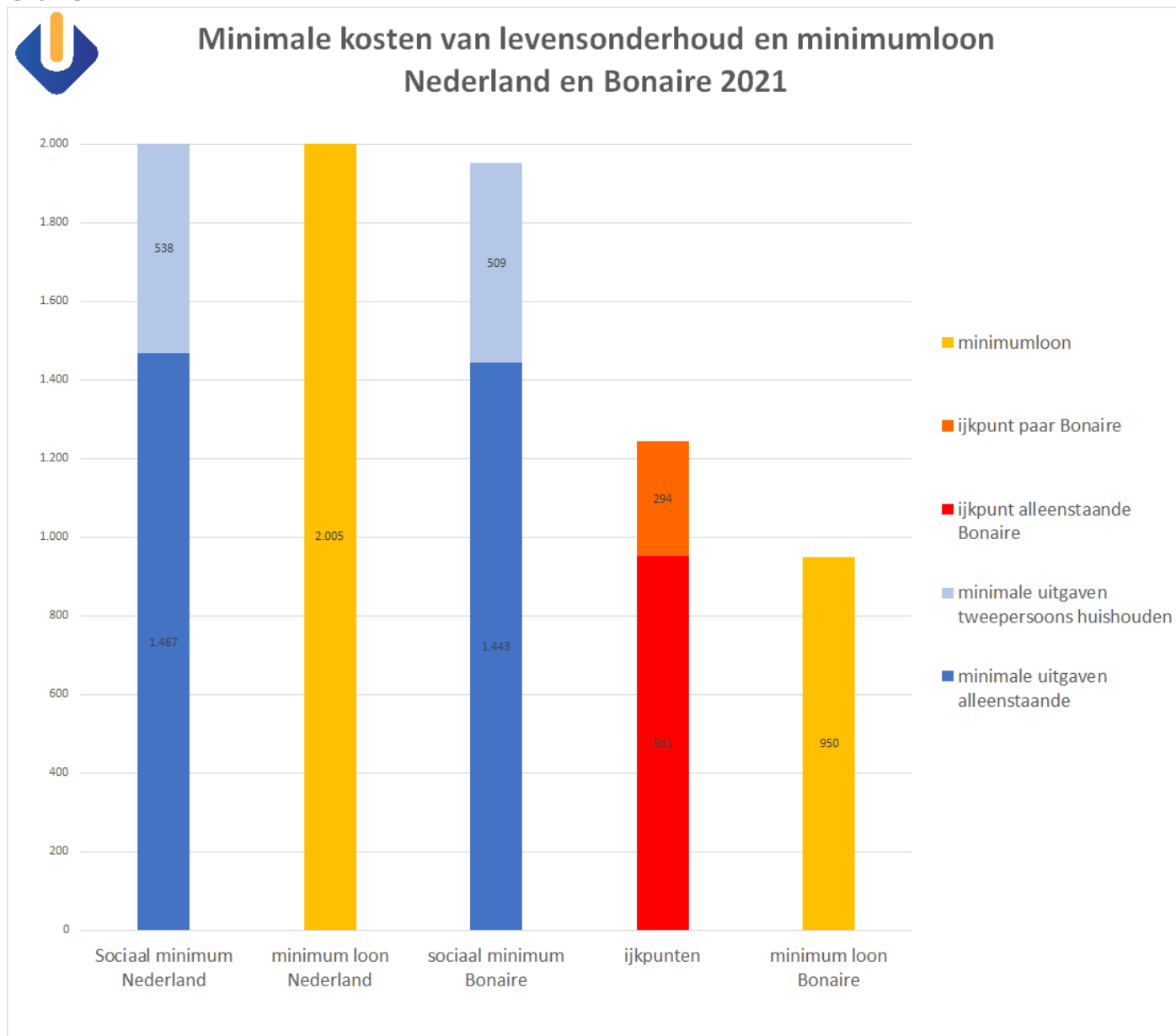
Na tien jaren praten over de armoede in Caribisch Nederland wordt het tijd dat de kamer het kabinet ertoe dwingt een sociaal minimum formeel vast te stellen op basis van de reële huidige kosten van levensonderhoud. Ieder ander resultaat is houdt een onrechtvaardige behandeling van de mensen in Caribisch Nederland in stand. Zeker als men een vergelijking maakt met de landgenoten in Europees Nederland, waarvoor een sociaal minimum al zo lang een verworven sociaal, fundamenteel recht is. Daarbij komt nog dat nu de nood extra hoog gaat worden. De coronacrisis zal zeker negatieve gevolgen gaan hebben voor economie en arbeidsmarkt en ook neerslaan op de mensen aan de onderkant van de samenleving.

In het vervolg van deze bijlage wordt inzichtelijk de verhouding in beeld gebracht tussen het sociaal minimum en het minimum loon voor verschillende huishoudens in Europees Nederland en Bonaire en de ijkpunten. Unkobon motiveert in de bijlage de wenselijkheid van een sterke verhoging van het minimumloon. Ook wordt in beeld gebracht welke de kostenverlagingen door bewindslieden gewenst zijn, maar in de afgelopen jaren en naar verwachting in de nabije toekomst niet zijn of zullen worden gerealiseerd.

Minimumloon en sociaal minimum.

In grafiek 1 zijn de bedragen van het op de minimale kosten van levensonderhoud gebaseerde sociaal minimum in Europees Nederland en (berekend, niet formeel vastgesteld) op Bonaire naast elkaar gezet. Ook minimumloon en ijkpunten zijn in beeld gebracht. Voor de omrekening in dollars is een koers van \$1,19 voor een euro gebruikt.

Grafiek 1

In Nederland is het minimumloon in 1968 ingevoerd omdat indertijd volgens de SER iedere werknemer verzekerd diende te zijn van een dusdanig inkomen dat hij of zij in het licht van de 'algehele welvaartssituatie', een 'sociaal aanvaardbaar' bestaan zou hebben. Een ethische overweging.

In Europees Nederland is het minimumloon gebaseerd op de minimale kosten van levensonderhoud van een tweepersoonshuishouden. Voor Caribisch Nederland lijkt dat vergeten. De regering meldt dat het minimumloon op Bonaire nu rond het ijkpunt ligt. Daarmee doelt men niet op het ijkpunt van een tweepersoons huishouden (\$1.340) maar op het ijkpunt dat is vastgesteld voor een alleenstaande (\$951). Ook hier zet de regering de lezer dus op het verkeerde been. Een na te streven minimumloon

voor Bonaire zal – net als in Europees Nederland - moeten worden gebaseerd op het sociaal minimum voor een tweepersoonshuishouden en niet op een theoretisch ijkpunt voor een eenpersoonshuishouden.

Vanuit Unkobon vinden wij het verschil in bejegening van mensen in Caribisch Nederland en in Europees Nederland als het gaat over het sociaal minimum en het minimumloon noch ethisch, noch economisch te rechtvaardigen. Op Bonaire zijn de kosten van levensonderhoud zeker zo hoog als in Nederland, of – afhankelijk van de dollarkoers - zelfs hoger. Dan zouden ook sociaal minimum en het minimumloon ook gelijk of hoger moeten zijn dan in Europees Nederland. Aan de theoretische ijkpunten die de Rijksoverheid heeft ingevoerd hebben de mensen helemaal niets...daar kun je niet van eten.

Misschien kan het verschil tussen het berekende sociaal minimum op Bonaire en de huidige lonen en uitkeringen niet in één keer overbrugd worden, omdat dat verschil zo groot is. Maar dan zou het in de rede liggen om met een gericht plan deze verschillen op zo'n kort mogelijke termijn weg te poetsen. Nu lijkt het erop dat de onrechtvaardige verschillen tussen mensen in Caribisch Nederland en de mensen in Europees Nederland willens en wetens in stand worden gehouden.

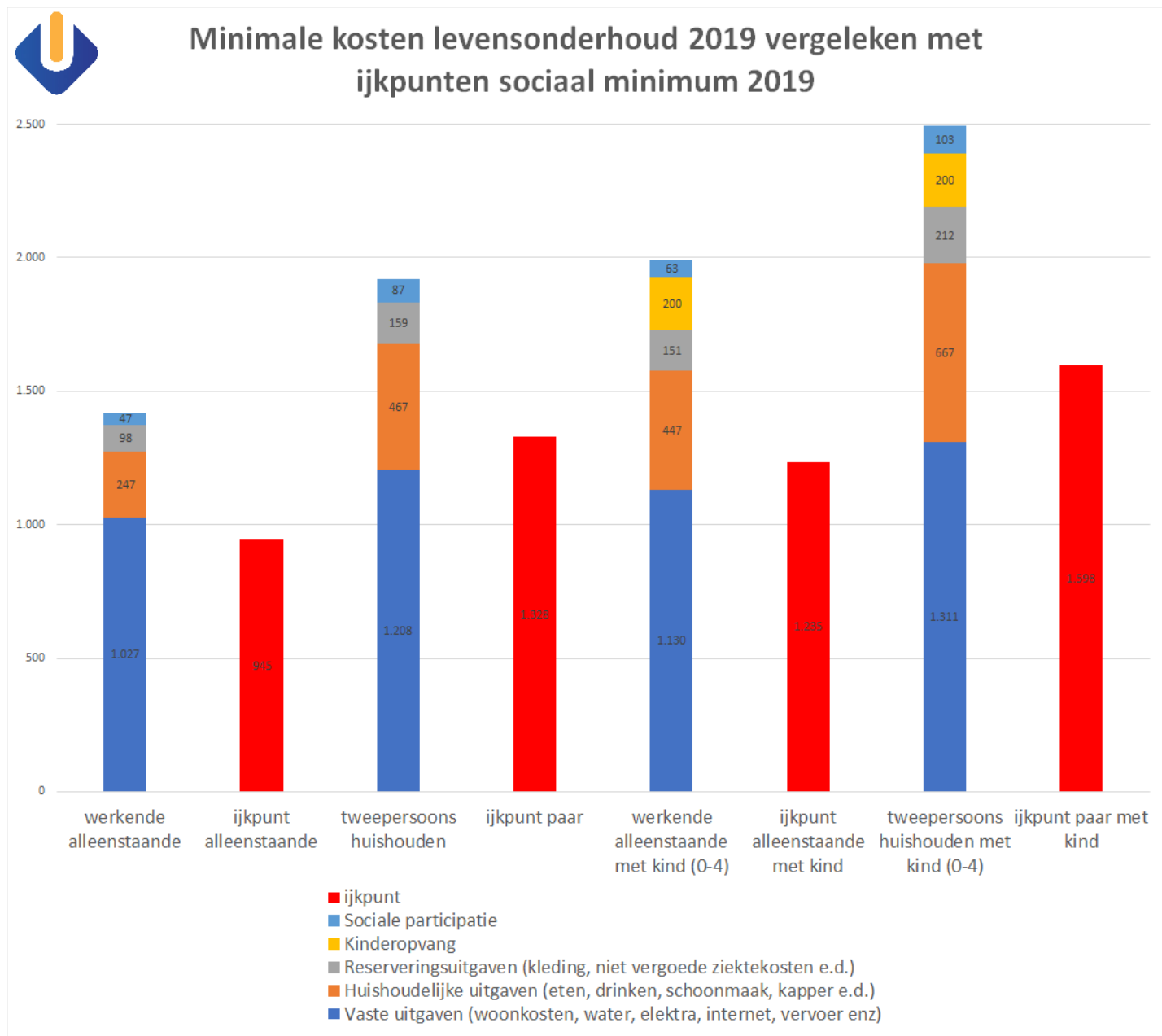
Het is hoog tijd om de stip van het sociaal minimum van de horizon weg te halen en een concreet plan te maken dat de "working poor" de bejaarden en de awerkelozen daadwerkelijk perspectief biedt. Om dat te bereiken is een invoering van het reële, berekende sociaal minimum nodig en daaraan gerelateerd een verhoging van minimumloon en uitkeringen. Aan de te lage ijkpunten hebben we niets, dat is na drie jaar wel duidelijk. Een verlaging van het sociaal minimum door kostenverlagingen is pas mogelijk op het moment dat deze kostenverlagingen zijn gerealiseerd, en niet eerder.

Ruimte

De aanzienlijke verlaging van de sociale premies leverde de werkgevers in Caribisch Nederland in 2019 ruim 17 miljoen dollar aan lastenverlichting op. De extra verhogingen van het minimumloon met 5% in 2019 en 2020 kostten de werkgevers slechts een fractie daarvan. Volgens het [Eindrapport loonruimte minimumloon van 30 oktober 2020](#) is op Bonaire de premieverlaging slechts gedeeltelijk doorgegeven aan de werknemers. Een gemiste kans die alsnog kan worden ingehaald.

Unkobon heeft in grafiek 2 voor verschillende huishoudens in beeld gebracht wat het verschil is tussen een realistisch sociaal minimum en de ijkpunten sociaal minimum voor Bonaire.

Grafiek 2

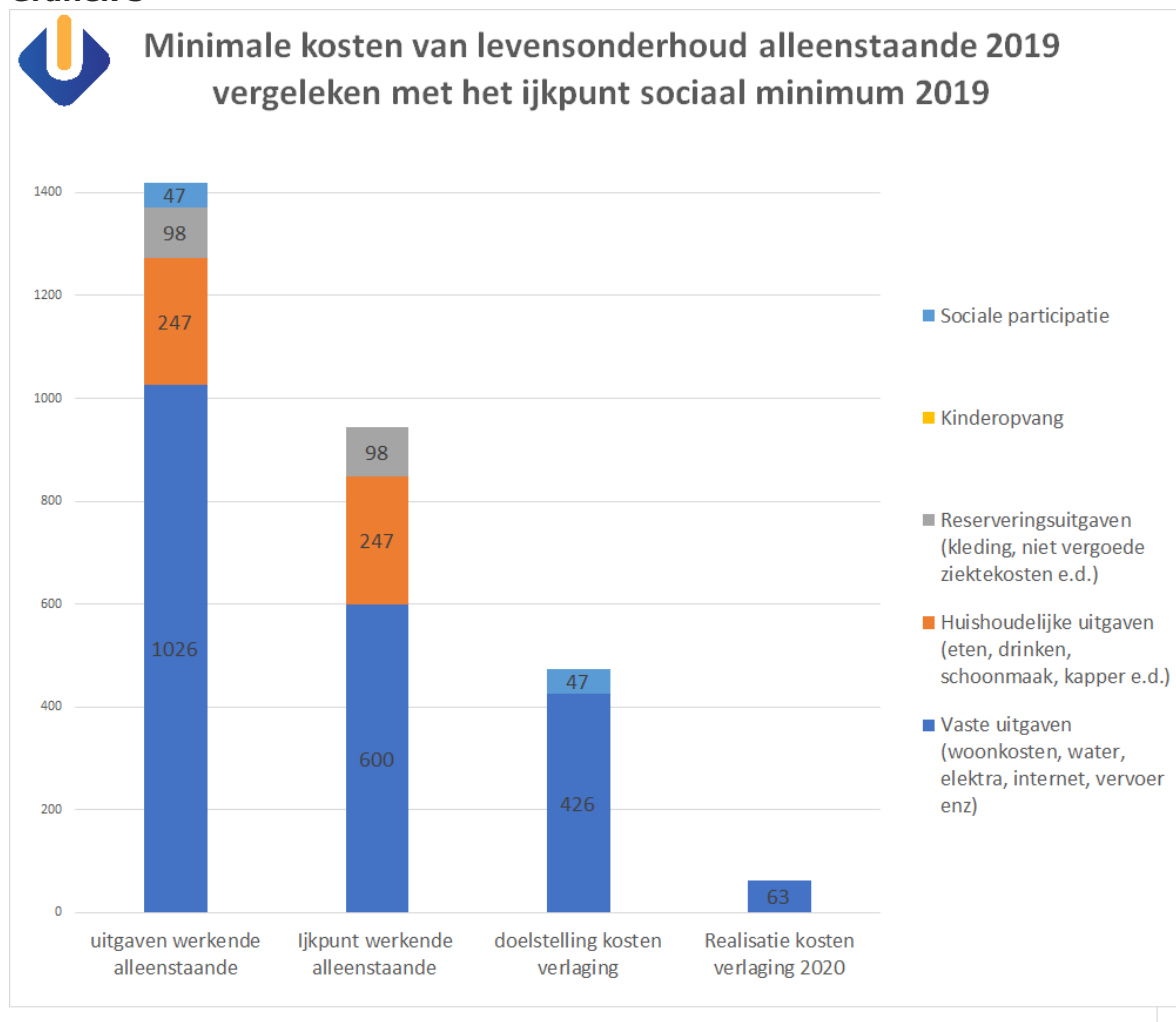

Voor Bonaire vinden we die ijkpunten en minimale kosten in de [bijlage-bij-voortgangsrapportage-ijkpunt-bestaanszekerheid-caribisch-nederland-2020](#). De vastgestelde ijkpunten zijn fors lager dan het berekende sociaal minimum.

Bonaire 2020	minimale kosten	ijkpunt
Alleenstaande	1.443	951
Alleenstaande met kind	2.018	1.245
Paar	1.952	1.340
Paar met kind	2.527	1.615

In grafieken 3 en 4 zijn de specificaties in beeld gebracht van de kostenverlagingen die de staatssecretaris in 2019 gaf.

Grafiek 3

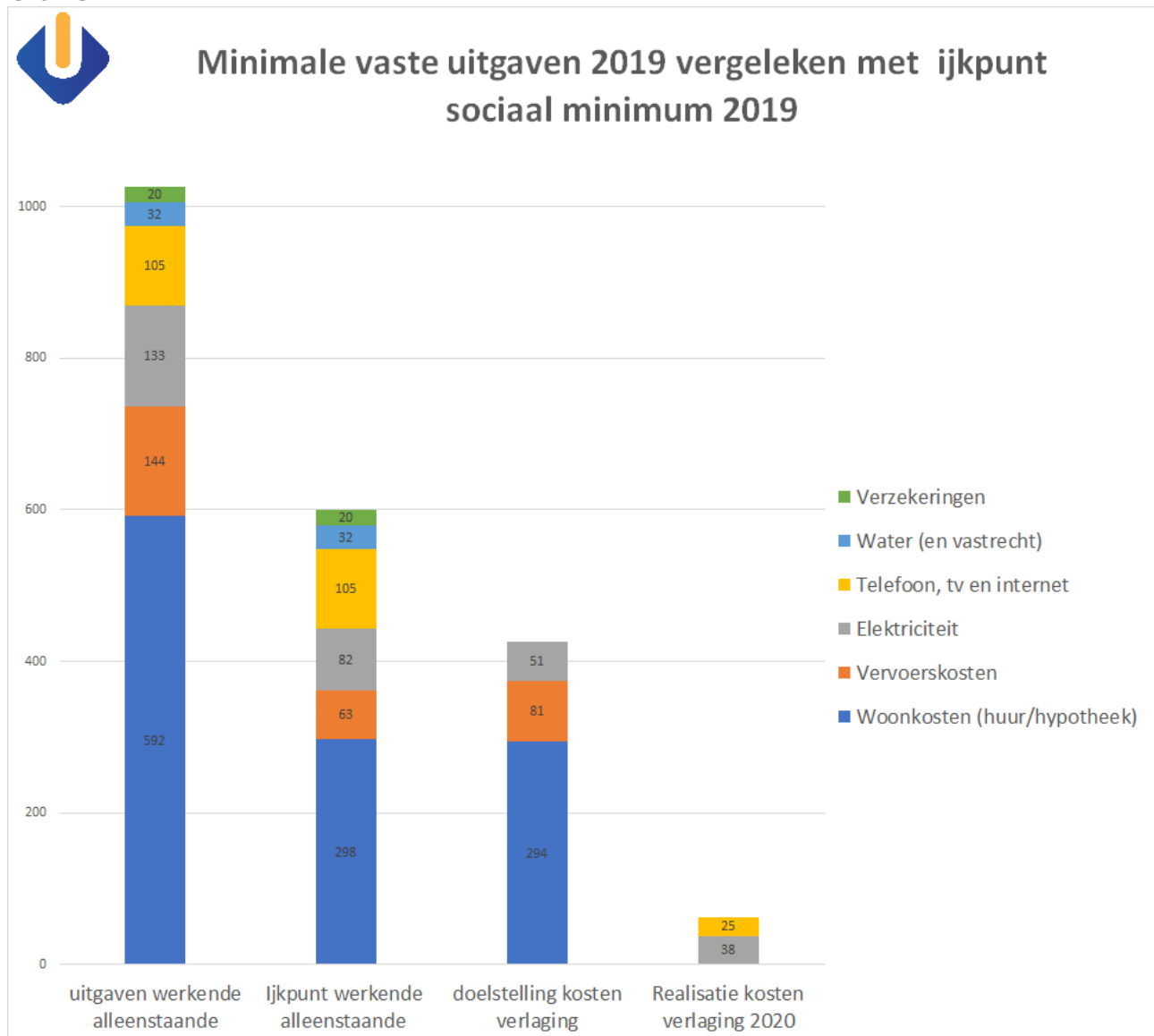

De uitgaven voor sociale participatie zijn eenvoudigweg geschrapt. Mensen op het minimum in de Caribische gemeenten van Nederland hebben kennelijk geen behoefte aan sport, familiebezoek of giften voor verjaardagen.

Het overgrote deel van de kostenverlagingen vond de staatssecretaris bij de woonlasten. In grafiek 3 is dat nader in beeld gebracht.

Op dit onderdeel wordt - op papier - erg veel bespaard op de kosten van huur/hypotheek. Dat doet de staatssecretaris met de redenering dat deze woonlasten niet hoger mogen zijn dan 33% van het minimumloon. Zover zijn we nog lang niet. Er moeten eerst veel sociale huurwoningen worden gebouwd om dit te bereiken. De helft van de 9000 huishoudens heeft een inkomen onder het werkelijke sociaal minimum. In 2019 waren er slechts 488 sociale huurwoningen. Het plan is om er de komende jaren 500 bij te bouwen. Begin 2021 zijn er 60 bijgekomen. Nog lang niet genoeg om alle huishoudens met de laagste inkomens in te huisvesten.

Grafiek 4

De grote groep lage inkomens die aangewezen is en blijft op particuliere huurwoningen kan in de toekomst misschien een huurtoeslag krijgen. De pilot die de mogelijkheid moest onderzoeken, is uitgesteld. Lage inkomens in een zelfgebouwde eigen woning hebben pech. Voor deze groep zijn geen kostenbesparende maatregelen voorzien.

Bij de vervoerskosten heeft de staatssecretaris de kosten van het woon-werkverkeer geschrapt. "Reden hiervoor is dat het gaat om een ijkpunt voor het sociaal minimum voor mensen die niet werken". De grote groep "working poor" heeft gewoon pech.

Voor een besparing op de kosten van elektriciteit gaat de Staatssecretaris uit van een gemiddeld 35% lager verbruik dan waarmee Regioplan rekening hield. Kennelijk is een airco niet nodig als er sprake is van een laag inkomen. Bedacht moet worden dat op Bonaire een airco (omgekeerd) vergelijkbaar is met een kachel in Europees Nederland.

In 2020 zijn -tijdelijk – besparingen gerealiseerd op de kosten van elektriciteit, water en internet. De vaste gebruikstarieven elektriciteit en water worden in verband met de Covid crisis tijdelijk volledig gesubsidieerd en ook op internetverbindingen is een tijdelijke subsidie toegekend. Als de covid crisis voorbij is en de subsidie weer wordt ingetrokken is deze kostenverlaging er niet meer.

Hoe nu verder

De focus op een onrealistisch laag ijkpunt vertroebelt het zicht op de werkelijke kosten van

levensonderhoud. Het gebouw van waaruit de armoedebestrijding moet plaatsvinden heeft nog steeds geen fundament. Het wordt hoog tijd om een reëel sociaal minimum vast te stellen – net als in Europees Nederland – en dat te baseren op de werkelijke kosten van levensonderhoud en niet op fictieve lagere bedragen.